

Horizons van Dibbets zijn een truc geworden

Tentoonstelling Jan Dibbets, Horizons, t/m 12/9, Gemeentemuseum, Den Haag. Inl. gemeentemuseum.nl

●○○○○

Door SANDRA SMETS

Drie jaar geleden fotografeerde Jan Dibbets twee vergezichten die belangrijk voor hem zouden worden: een grasveld en een zee, beide onder een grijsblauwe lucht. Het waren twee bijna exacte kopieën van foto's die hij in 1972 had gemaakt en toen aaneen had geplakt als een nieuw, fictief landschap. Ook dat is hij met deze nieuwe foto's gaan doen, in allerlei variaties. Het leidde tot de grote solopresentatie *Horizons* die nu het Haags Gemeentemuseum aandoet.

Maar liefst zestig kunstwerken maakte Dibbets met zijn twee nieuwe foto's. Telkens hangen ze zij aan zij, recht tegen elkaar aan, schuin tegen elkaar aan, met de horizonten recht of schuin, de ene foto iets langer dan de andere, knikkend naar links of naar rechts. Elke fotocollage is *nét* geen kopie van de vorige. Zo vult *Horizons*, met eigenlijk maar één kunstwerk, toch elf hele museumzalen.

Waarom besluit een kunstenaar zestig kopieën te maken van een oud werk? Dibbets' eerste 'perspectivische correcties' dateren

van 1969. De horizon is de begrenzing van onze zichtbare wereld – het is de grens van ons bestaan, als we onze ogen mogen geloven. Dibbets liet onze ogen iets anders geloven. Hij manipuleerde de horizon door foto's ervan schuin te hangen en aaneen te plakken. Zo gaf hij Nederland bergen en veranderden zeeën in meteorieten van water. Het was kunst die ging over ruimte en waarneming. Het waren baanbrekende werken waarmee Dibbets internationale roem verwierf als een van de grondleggers van Nederlandse conceptuele kunst. In 1974 vond hij het mooi geweest. Hij was klaar met de horizon en distantieerde zich van het conceptualisme, om verder te gaan met nieuw werk.

Dat was begrijpelijk, stromingen zijn eindig. Het is dan ook wonderlijk dat Dibbets nu, zo veel jaar later, oud werk is gaan 'herneemen', zoals dat heet. Dat komt door een persoonlijke fascinatie, stellen de catalogus en tentoonstellingsteksten. Ondanks al die jaren herleefde bij Dibbets het verlangen om zijn onderzoek naar de perfecte horizon te hervatten. Koppig, noemen de auteurs hem, die in bewonderende woorden een romantisch beeld scheppen van een gedreven kunstenaar die onmodieus zijn eigen passies volgt.

Onderzoek wegens een persoonlijke fascinatie, dat kan. Alleen verwacht je bij een onderzoek variatie, progressie, verdieping. Daarvoor is deze tentoonstelling te gelijkvormig. Maar ook daarvoor bieden de teksten een verklaring; dit is geen tentoonstelling, het is een installatie. Ook dat zou kunnen. Van een tentoonstelling verwacht je ontwikkeling maar bij een installatie volstaat één boodschap of één soort beeld. Alleen, wat is dan de boodschap? Of is zestig keer dezelfde horizon interessanter dan één keer?

Fascinatie, onderzoek, installatie – uiteindelijk bieden geen van deze woorden een bevredigende verklaring. Hoe Dibbets de horizon ook neer hangt, artistiek gezien is er geen noodzaak in te ontdekken. Natuurlijk is het prima te begrijpen als een kunstenaar zijn *greatest hits* herhaalt. Dat doen de Stones ook. Want al zijn zulke reprises artistiek niet waardevol, commercieel gezien zijn ze dat vast wel. Heel wat kunstcopers zullen interesse hebben in een van Dibbets befaamde horizonten, ook al is het een *remake*. Uiteindelijk heeft deze tentoonstelling slechts één raadsel. En dat is waarom het Gemeentemuseum hier een hele vleugel voor ter beschikking stelt.